

1936

Ühismõtted

Nr. 4

Tamsalu Vabat. Tuletõrje Ühingu
X aastapäevaks

NUMBR

J A A N M Ü R K ' i
K A U P L U S

T A M S A L U S

T E L E F . 1 4 .

KADILA-LOHVARTI

ajakohase säadeldisega

Püüiveski

Jahuveski

Metsatööstus

TÖÖSTUS: Kadila, telefon 2-I (Porkuni v.)

KONTOR: Rakveres, Laada t. 39 tel. 287.

JAKOB LOHVART.

ÜHISMÕTTED

ÜENÜ) Tamsalu osakonna aegkiri.
Vastutav- ja tegevtoimetaja Oskar Uudeküll.

Nr. 4⁵¹⁶ 19. juulil 1936. a.

2. aastakäik

JUBILARILE.

Kümme väsimatut tööaastat on möödunud ajast, mil Tamsalu tuletõrje pioneerid asutasid oma organisatsiooni — Tamsalu Vabatahtliku Tuletõrje Ühingu.

Kümme aastat, täis võitlusi, muret ja traagikat, aga ka rahulolu ja rõõmuhetkeid, on jätnud arvukaile Tamsalu kodanikele ununematuid elamusi . . .

Teie töö on olnud püsiv ja tagajärjekas; olete rikastanud Tamsalu ajalugu kümne aasta jooksul suurte väärtustega; olete rakendanud oma parima tahte ja tööjõu ühiskonna ja kogu rahva kaitseks; olete olnud tema kultuuriliste ürituste arendajaks.

Tasuks Teile, pioneerid, kaasaegsete ja järgnevate põlvede tunnustus ja tänu! . . .

Üksmeelt, kannatust ja edu soovib Teile tänasel suupäeval

„ÜHISMÕTETE“ TOIMETUS.

RICH. VEERMAA,
Politseivalitsuse direktor, Tuletõrje
Kapitali Komitee esimees.

Austust ja lugupidamist

on ärateeninud need kodanikud, kes vabatahtlikult võtavad enesele kohustusi, mis toovad kasu mitte neile, vaid kaaskodanikele, riigile ja rahvale.

Tamsalu vabatahtliku tuletõrjeühingu liikmed on võtnud enesele kohustuse alati valmis olla selleks, et päästa ja kaitsta oma naabrite ja kaaskodanike elu ja vara kahjutule ja teiste hädaohtude puhul, sealjuures kaalule pannes oma kõige kallima — tervise ja elu. Selle vabatahtliku eneseohberdamise tahte alustamiseks on armastus kaasinimeste vastu, armastus oma kodumaa ja rahva vastu.

Vabatahtliku tuletõrje kõrge ja lugupidamisväärne ülesanne on võitnud tuletõrjele kogu elanikkonna, nii noore kui vana, südamliku poolehoidu. Kui mõni aasta tagasi Tamsalu vabatahtlik tuletõrjeühing kaotas oma kodu, siis pakkus kogu ümbuskond oma abi, vedades tuletõrje uuele kodule tasuta materjali ja töötades kaasa kodu ülesehitamisel.

Tamsalu vabatahtliku tuletõrjeühingu kümnes aastapäev toob elanikkonnalt uusi sõpruse ja austuse avaldusi. See õhutagu tuletõrjeühingut veel innukamale tööle tuletõrje korraldamisel ja varustamisel vastavalt kohalikkudele oludele. Saagu Tamsalu vabatahtlik tuletõrjeühing meie vabatahtliku tuletõrje suure pere eeskujulikuks üksuseks, kasvatades oma liikmeid vaimliselt ja kehaliselt tugevateks tuletõrjuteks ja kohuse truudeks kodanikkudeks.

RICH. VEERMAA,
Politseivalitsuse direktor.

TAMSAHU VABAT. TULET. ÜHINGU JUHATUS 1936. a.

Istuvad vasakult alates: August Velwiste (plk. abi), Jaan Mürk (päalik), Adolf Aherma (esimees), Martin Raha (abi esim.). Seisavad: Gori Lunden (adjutant), Gustav Lauk (varahoidja), Herbert Tubro (sekretär) ja Peeter Kaik (laekur).

Julgelt ja kõhklematult edasi! Tamsalu V. T. Ü. X aastapäevaks.

Suurimaid ja tähtsamaid ühiskondlikke küsimusi on meie rahvas otsustanud alati kainelt ja kaaluvalt. Seda on meile kinnitanud terve rida ajaloolisi silmapilke, mida Eesti rahval on tulnud üle elada. Tamsalu Vabatahtlik Tuletorje ei ole mitte veel „täismehel“ ikka jõudnud, kuid selle lühikese aja jooksul, mil olnud võimalik tegutseda, on tulnud suuri ja vapustavaid silmapilke üle elada. Noorena tuli alustada tegevust, kus puudus igasugune kapital kui ka kindel koosseis, kuid jõudsasti ühingu ühendas oma ümber ümbruskonna rahva südamed ja kiirelt ilmusid teile esimesed kustutusabinõud ja sama kiirelt ja otsustavalt kerkis teile ülesse uhke rahvamaja, kuid saatuse käsi oli karm ja peagi hävitas teile selle. Kuid teie, kui tugevad „Tamme“ võsud, ei kohkunud, veel kiiremalt kui esimese, suutsite ülesehitada uue seltsimaja, mis on oma sisustuse poolest esimesi Eestis. Sarnase hea ja kindla tahtjõuga suudab palju saata korda, kui on kindel ühistunne ühingu ja rahva vahel. Seda ilusat ja kindlat ühistunnet tuleb hoida alal täie jõuga. Seda ei leidu mitte igalpool. Teil on leida kindlat ta-

het ise oma elu juhtida ja korraldada. Nüüd, kus võite tagasi vaadata oma 10-aastasele tegevusele, katsuge veel kord tuletada meelde neid väliselt raskeid, kuid sisemiselt ergutavaid silmapilke, ja katsuge kõigest jõust ennast kokku hoida, et suudaksite järgmise 10-aastase tegevuse kestel tõsta oma tulekustutusabinõud ka esimesele kohale maa tuletõrje pere hulgas.

Meie kodumaa on väikene. Meil ei leidu väärtusadusi, kuid meie igapäevane töö on kuldaväärt, sest et sellega ehitame meie ülesse oma isamaa, mis on raske ja kauakestvas võitluses vabaks saanud ja kus meie võime ennast tunda vaba kodanikuna ja võime uhkusega oma tulevastele põlvvedele jätta järele ajaloo, mida ei ole mitte häbi neil meelde tuletada.

Soovin Tamsalu Vabatahtlikule Tuletorjele ja tema elanikele ühingu 10. aastapäeva puhul südamest õnne ja palju edu töötada samas tõsisel Eestis vaimus edasi — Jumala auks ja ligimese kasuks.

B. Melts.
E. T. L. esimees.

Tules sündinud — tuli viigu ka edule!

Tamsalu vab. tuletõrje ühingu asutamine sai kindlasti tõuke suurest Schmidt'i kaupluse põlemisest — seega on ühingu sündinud tules.

Asutajateks olid mehed, kel oma kodu oli kallid, kes mõtlesid kaitsta oma vaevaga kogutud vara, kel aga eriti lähedal oli omaste elu. Rohkem sellest, nad omasid arenenud ühistunde, teades, et ühisel jõul on võitlus loodusjõu vastu edukam.

30. juulil järgneval aastal oli mul isiklikult juhus kaasa elada noore ühingu ristseid — need olid tuleristsed.

Elavalt seisab meeles Tamsalu meeste ennastsalgav töö, kes mitte oma kodukohas ei tõrjunud tuld, vaid olid rutanud ka kaugemale appi.

Kiltsi saeveski põlemine oli võrreldav lõõmava tulemerega, kus tuli töötada keskhommikust hilja õhtuni — vahetpidamatult.

Ununematu on tegu, kus ennastsalgav, otse hulljulge, praegune äsjavalitud peamees Jaan Mürk, märjakskastetud koti enese üle tõmmates lõõmavale tulemerele veejoaga peale tungis, sest kaitsta oli suur rahva ühisvara, nimelt: Väike-Maarja peakauplus Kiltsis ja raudteejaama veepumbamaja, missuguseid ähvardas tulehädadoht.

Kuid saatus on nõudnud Tamsalu meestelt veel rohkem ennastsalgavat jõupingutust. Rida suuri kahjutulesid järgnes esimesele. Nii Rakes — M. Veski ja hobusepostijaama hoonete põlemine, Järva-Jaanis — tärklisevabriku hoonete põlemine, oma asukohas — Uudeküla suur kahjutuli ja lõpuks

ühingu äsjavalminud seltsimaja põlemine.

Jälginud isiklikult Tamsalu meeste tublit tööd Kiltsis ja Rakes ei tahaks uskuda, et ka järgnevatel kahjutuledel tahe ja jõupingutus oleks olnud väiksem.

Järgnevalt on olnud kokkupuutumist Tamsalu kaasvõitlejatega: Ühingu 5. aastapäeval ja lipuõnnistamisel, kus kogu pere oma hääst distsipliinist paremat tunnustust andis; siis lugupeetud esimehe hra Aherma'ga, kes raugemata tahtejõuga hävinenud seltsimaja ülesehitamisele kohe jälle asus ja kes selle ehituse hingeks muutus; komando abipeamees hra Velviste'ga, kes Paides õppinud tuletõrjuja kursuse hästi lõpetas; hra Raha'ga, kes, nagu juba nimi näitab — väsimatult ühingu rahalisi asju korraldab; möödaläinud suvel ühepäevalisel õppepäeval viibijatega ja lõpuks tolleaegse komando peamehe adjutandi ja praeguse peamehe hra Mürk'iga, kes viimase tuletõrje juhtide kursuse Tondil lõpetas väga häa tagajärgega.

Kõike neid isiklike kokkupuuteid meeldetuletades võin kindlasti öelda, et Tamsalu kaasvõitlejate hingedes põleb tuli — armastustuli oma ülesande, kodu ja kaaskodanikkude vastu. Tuli, mis hävitab kõik ettetulevad takistused ja võidab loodustule kaitseks ligimisele, kasuks rahvale ja uhkuseks meie Eesti tuletõrjajele!

V. Peterson,
Eesti Üleriikl. Tuletõrje Liidu
instruktor.

Vaatlusi ja soove.

Mag. M i h k e l Õ u n m a n n.

Meie iseseisvuseaegsest võimsast arenemisest tingituna on üle riigi endiste tulundusliikude ja kultuuriliste keskuste vahele tekkinud uued keskused kiirelt kasvavate linnade, alevite ja alevikkude näol. Üks sarnaseist on viimase 15 aasta jooksul arenenud Järvamaa idasopis, Järva- ja Virumaa piiril asuv Tamsalu alevik. Nähtavasti ei piisanud

enam senistest kihelkonna keskustist — Amblast, Järva-Jaanist ja Väike-Maarjast, sest millega muidu seletada tõika, et Tamsalu on nii kiiresti arenenud umbes 3000 elaniku hariduslikuks (algkool, raamatukogu), seltskondlikuks (ühingud, rahvamaja), tulunduslikuks (ühis- ja erakauplused), tööstuslikuks (tehased, käsitöölised), tervishoidlikuks

TAMSAJU VABAT. TULETÕRJE ÜHINGU NAISJAOSEKOND 1935. A.

(jaoskonna arst, apteek) ja liiklemise (raudteesõlm) keskuseks. Oleks täiesti loomulik, et ka omavalitsuste üksuste ümberkorraldamisel arvestataks uue elujõulise keskusega. Kaks valdade ümberkorraldamise juhtlauset — ja nimelt: koondumine loomuliku keskuse ümber ja seda keskust vajavate elanike arv — leiaks Tamsalu valla moodustamises loomuliku ja ainsa õige teostamise.

—000—

Tamsalu ja ümbruse seltskondliku tegevuse pea-ürituseks on olnud rahvamaja ehitamine. Vist on vähe kohti, kus organisatsioonid on nii suure püsivusega ja innuga sel alal töötanud: viimase 15 aasta jooksul on ehituskatseid sooritatud neli, milledest on äpardunud kõigest üks ja õnnestunud kolm! Esimest majaehitamise katset tegi aastat 15 tagasi umbes samal ajal asutatud Tamsalu Haridusselts „Eesti“, kuid katse ebaõnnestus vist raha ja ka tegelaste puudusel ning ostetud materjal jäi metsa mädanema. 10—11 aastat tagasi läks Haridusseltsil siiski korda endise Uudeküla karjamõisa lagunenud härratamaja niivõrd parandada, et selles võis mõni aasta seltskondlikku tegevust arendada. Seltsimaja asus natuke

eemal alevikust, ruumid olid järjest kasvavale organisatsioonide (ka Tamsalu V. T. Ühing kasutas ruume) tegevusele kitsad ja lõppeks võttis Nõmküla vald ruumid üle kohalikule algkoolile, lubades uue seltsimaja ehitamise korral välja maksta Haridusseltsi poolt tehtud remondikulud Tuletõrje Ühingu, kellega liitus tol ajal Haridusselts, et vältida jõudude killunemist ja asjatut võistlust.

—0—

Imelik, et praktilisest seisukohast lähtudes kõige tarvilikum ühing tekkis Tamsalus teistest hiljem — alles 10 aasta eest. Teda vajati ja oodati juba ammugi ja kui ta tuli, siis sai ta kohe terve ümbruskonna lemmikuks, kelleks jäänud tänapäevani. Kohe algusest peale osutus ta elujõulisemaks teistest organisatsioonidest, ja et me praegu omame korraliku, ruumika rahvamaja ühes eeskujuliku näitelavaga, pritsikuuri, ilusa pargi ja aia ühes suveteatri hoonega — koguväärtuses kaugelt üle 20.000 krooni —, seda tuleb panna esmajoones Tamsalu V. T. Ühingu tegelaste ja ümbruskonna elanike väsimatu ühistöö arvele.

—0—

Meenutades Tamsalu V. T. Ühingu 10 aasta tegevust ei saa mainimata jätta teeneterikkamaid tegelasi — endist esimeest E. Jursi ja praegust esimeest A. Ahermat, kellede nimedega seotud ühingu seltsimajade ehitamine. Esimene ühingu maja, mille hävitas tuli 1934. aastal jõululauapäeval, ehitati äärmiselt väikeste kuludega. Olnuks ühingu esimeheks sel ajal mõni ärimeheliikult mõtlev tegelane, poleks tal vist julgust jatkunud sarnaseks ettevõtteks nii väheste aineliste võimalustega. Kuid selleaegne esimees Eduard Jurs, alati suur optimist, kes ei teadnudki nähtavasti karta selle „neetud kapitali“ salakavalaid võtteid, lohutas kahtlejaid mõnuses Võru murrakus: „Pole katski midägi, küll lätt!“ Ja „lätski!“ Manguti siit, manguti sealt — ja enam-vähem oma otstarvet täitev seltsimaja kerkis...

—o—

1934. aastal valiti ühingu esimeheks äsja Tamsalu jaamaülemaks määratud Adolf Aherna, suure vilumusega, tööjõuga ja algatusvõimega „puhastverd“ seltskonnategelane, kelle energilisel juhtimisel kohe algas ühingu tegevuses tõus, mida ei suutnud takistada isegi seltsimaja hävinemine tules, sest juba järgmisel suvel ehitati palju suurem ja otstarbekam seltsimaja, kusjuures erilise hoolitsemise osaliseks sai esimehe soosik — näitelava. Just viimane ala on nii oma tehniliste seadeldiste kui ka lavakunstiliste saavutiste poolest tunnustust leidnud mitte ainult ligemas

ümbruses, vaid tähelepanu äratanud asjatundlikes ringkonnas üle maa, tõstes Tamsalu näitelava väikelavade esirinda. Peab tõesti imestama, et sarnased „kövad pähklad“, nagu seda isegi elukutsetele teatritele on „Koidula“ ja „Mare ja ta poeg“, maa-näitelaval nauditavat tõlgitsemist võivad leida, nagu oleme näinud Tamsalus.

—o—

Ja soove...

Näib, nagu ei peaks neid pärast suure töö loetelu enam olemagi...

Jääks ehk veel soovida, et: saagu ühing peatselt jagu majanduslikest kohustusist, jatkugu seltsimaja mugavamdamine ja ehituse lõpuleviimine ning arenegu näitetegevus veelgi tõusvas suunas — ja nägemiseni järgmisel juubeli-tähtpäeval!..

Kuid on veel üks tegevusala, mis ühingu senise töö kestes nagu tahaplaanile jäänud vist küll selle tõttu, et ühingu tegelased täie innuga olid raken datud teiste ülesannete taotlemisele. Ma mõtlen siin ühingu otsesest tegevusala — tuletõrjet. Nüüd, kus tuletõrje uue seadusega on asetatud senisest veelgi laiemale alusele, peavad ka siinsed tuletõrje juhtivad tegelased senisest rohkem tähelepanu ja energiat pühendama meeskonna õpetamisele, distsiplineerimisele ja varustamisele. Arvestades ühingu seniseid saavutisi muudel aladel, võib ka tuletõrje alal ligemas tulevikus tõhusaid töötulemusi loota.

Ühingu liikmed ja mitteliikmed ostke etenduste abonement-pileteid.

5 peo võimalust kahe krooni eest ühes tantsu ja tooli õigusega.

Tamsalu Vabat. Tuletõrje Ühingu

Asjalise-loterii

lõpp-loosimine on
20. sept. 1936. a.

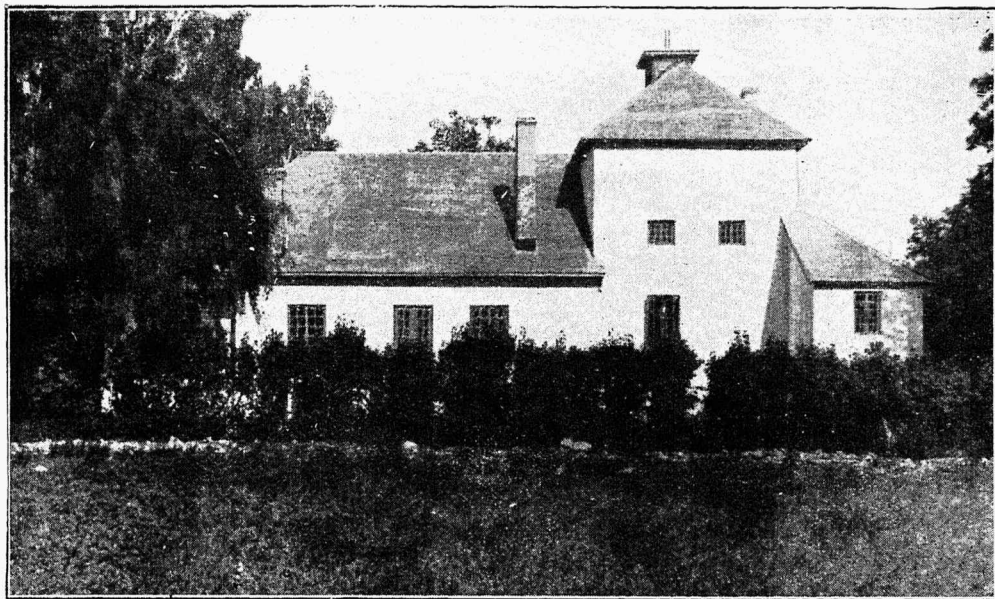
Palume kõiki müüjaid piletite kontsad ühes rahaga hiljemalt 13. sept. laekahoidjale edasi anda.

Järjekorras neljas ja
suuruselt — neli kokku

„Karneval“

on pühapäeval, 16. aug. s. a.

T. V. T. Ü. Juhatus.

PRAEGUNE TAMSALU VABAT. TULET. ÜHINGU SELTSIMAJA

Ühine eesmärk.

Tähtis on iga riigi ja rahva minevik ja olevik, kuid suurima tähtsuse omab tulevik. Sama võime öelda ka iga organisatsiooni kohta.

Meil on tähtis, kuivõrt ideerikkad, jõuküllased, kokkuleplikud ja kohuse-truud oleme meie praegu — olevikus, selle järgi kujuneb ka meie tulevik, kujunevad meie järeltulijad, kujuneb meie organisatsiooni tulevik ja olemasolu.

Tuletõrje organisatsioon, kes on võtnud endale suurima kohustuse varanduste, kodude ja inimeste kaitsmise näol, peab omama oma juhtkonnas, samuti ka liikmeskonnas, sarnased isikud, kellel on eelmainitud neli omadust.

Teisitimõtledajad ja -toimijad ei saa olla tuletõrje õilsate sihtide ja ühise eesmärgi poole sammujate ridades. Eriti tähtis on see vabatahtlikus tuletõrjes. Siin peab olema kahjutule vastu võideldes ka armastustuld südames kõige selle vastu, mida meie vabatahtliku kohustusena oleme võtnud endale.

Igal tuletõrjajal peab olema välist ja ka sisemist kohusetunnet. Omades neid kahte, tekib juba nagu iseenesest ühistunne, mis kõige tarvilikum meie organisatsiooni edukaks tööks, edukaks tulevikuks ja ühise eesmärgi saavutamiseks.

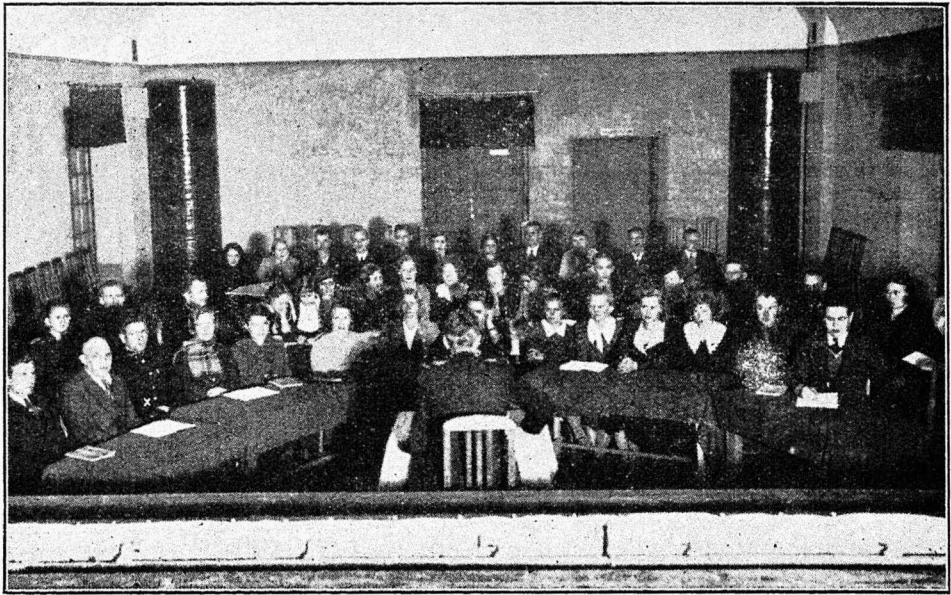
Sagedasti ei panda rõhku ühistele ko-

gumistele, õppustele ja mõnikord isegi oma ligimese varanduse, kodu või elu kaitsmisele. Mõnda ehk häirivad ainult suuremad tulekahjud või tulekahjud lähimas ümbruskonnas. Aga kahtlemata mõjub tulekahvi iseenda varandust, kodu või elu ähvardades. Siis ehk anname alles lubadusi, täita oma kohust korralikult. Aga mis pärast nii? See ei ole õige tuletõrjuja, kui ta nii mõtleb ja toimib. Temas ei kajastu meie parimad mõtted, teod ja ühine eesmärk. Ta ei ole see, kes peaks olema, oma organisatsiooni au hoidja, kes peab olema Jumalale auks ja ligimesele kasuliks, kes peab olema riigi ja rahva varanduse kaitsja, kes peab olema meie tuletõrjele olevikus tubli liige ja veel tublim tuleviku rajaja.

Kes meist ei tahaks omada kõiki neid organisatsiooni liikmelt nõuetavaid omadusi? Ma arvan, et igauks. Ja meie omame need omadused, kui meie tahame. On vaid tarvis kindlat endakontrolli, et kas ma kõik olen teinud, mis mu kohus, mida nõuab minult organisatsioon, kuhu kuulun. Kui ma seda teen ja täidan, siis täitub meie kõikide ühine eesmärk — hoida ja kaitsta oma ligimese vara, kodu ning elu.

See ongi üks meie suuremaid elutöid.

H. T u b r o.

T. V. T. Ü. poolt korraldatud näitekursusest osavõtjad. Instr. V. Sooserva juhatusel.

Hakkame mängima etteütlejata.

Kui kõneleme meie, Tamsalu teatri, resp. näitekunsti kultuurilisest tasemest ja tema edaspidisest arendamisest, siis paratamatult, kõige muude hädade kõrval näeme sageli, et just-kui oleks puudus sobivast ja väärtuslisest repertuaarist ning kui meie kunstiline tase langeb, hakkab, siis just ainult sellepärast. Kõneleme ka, kuid kuidagi vastutahtmist näidendite korraldusest äraõppimisest ja etenduse heast ettevalmistusest. Ometi on viimane olulisem esimesest.

Kui südamest ka meie ise ei sooviks ja ka teisi uskuma esimese väite juures panma ei suudaks, ei saa meie ometi unustada tõsiasi, et heal ettekandel on ka kehva näidend hoopis nauditavam, kui kehva ettekande juures hea tükk.

Millega siis möödame, kas etendus on hästi ettevalmistatud, või ta n. n. „hädabitöö“? Võib tarvitada väga mitmesuguseid vaagimisviise. Valime siis ühe litsama, kuid olulisema. Asetame küsimuse: kas lavastus on hästi ettevalmistatud ja kas osaline võib laval pakkuda oma parimat, kui ta mängib „sufloöri“ järele? Kindel vastus: ei!

Meie kõik oleme pannud tähele kutsete-liste teatrite näitlejate mängu nende küllaskäigu etenduste puhul ja oleme näinud, et nemad ei tarvita etteütlejata, vaatamata, et on näidendeid, kus mit-

med tegelased ühes ja samas on mänginud kuni neli erinevat osa. (Nippernaadi).

Teatavasti etteütlejata teatrid tarvitavad vaid esimestel proovidel. Viimastel proovidel vaikib ta aga täiesti ja ülesandeks on vaid kontrollida teksti, s. o. kas näitlejad täpselt teksti järgi mängivad. Nende juures ei tule seda enam ette, et etteütlejata istuks kastis nagu vanasti.

Ta on laval siiski, kuid istub kusagil kõrval, prostseeniumi ehk eeslaua esimese kätte vahel ja jälgib teksti ja on näitlejatele abiks, kui see juhtumisi teksti järje peaks kaotama. See on mäng ilma etteütlejata.

Ka meie oleme sellist etteütlejate mängu enda juures näinud. See oli „Koidula“. Ka „Mare ja ta poeg“ esietendust võiks vabalt nimetada etteütlejate mänguks. Keegi meist ei saa ju eitada, et mäng etteütlejata on alati kindlam, meeleolurikkam ja kunstiküps, kui mäng etteütlejata järele.

Mängides etteütlejata järele ei saa keegi meist anda oma parimat.

Võib-olla ehk tõesti kohutab meid see ja näib hirmus raskena. Ma arvan — sugugi mitte.

Olen kindel, et mäng etteütlejata tarvitab vast sama palju proove, kui tege-

Tamsalu Vabatahtlik Tuletõrje Ühing ja näitekunst.

P. K a i k.

Kõigi meie maa ühingute ja seltside eneseavalduste peaaladeks oli, on ja jääb ka tulevikus pidude korraldamine. Kui jälgida peokavu, siis leiame, et tegevusvahendite hulgas on umbes 90%-il näidend peanumbriks, kui kõige kättesaadavam ja lihtsam peokava täitmiseks.

Pidude otstarve on: edendada vaba-hariduse tööd rahva keskel, laiendada rahva silmaringi, raffineerida esteetilis-eetilisi tundeid, pakkuda osavõtjale esteetelist ja moraalset naudingut ja teiseks: saada seltsile sisetulekuid, millega katta mitte ainult pidude kulusid, vaid ka teisi seltsi väljaminekuid. On ju suurem osa selltse, kes omad tulud ammutavad ainult pidudest.

Kui jälgida, mida maaseltsid senini on pakkunud, siis näeme, et nende repertuaaris esineb palju kergeid komöödiaid ja sisuta jante. Põhjuseks nende lavastamiseks on kerge ettevalmistus ja väikesed kulud lavastamiseks, kuna suuremad ja väärtuslikumad näidendid nõuavad tõsisemat ettevalmistust, paremaid näitejõude, korralikumat lava ja suuremat jõupingutust ja ainelist kulu lavastamiseks.

Eelpool kirjeldatust võime järeldada, et seltsid ja ühinged pidudest ainult

lased juba algusest sellega arvestavad. Raskuspunkt seisab selles, et siis peame osad korralikult ära õppima ja alati ettevalmistatult proovile tulema.

Kindel on, et proov edeneb kiiremini ja suudame palju rohkem läbi võtta.

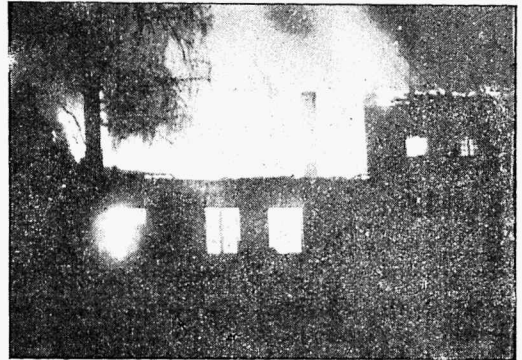
Seepärast siis, armsad kaastöölised! Algava hooajaga hakkame mängima etteütlejata! Las' jääb meie etteütleja kast värvimata, see olgu tõenduseks, et meie seda enam ise tarvitama ei saa. Meie ei hävita teda siiski, Hoiname teda nende „julgete“ jaoks, kes kahe-kolme prooviga mängu lavale toovad ning vast meid edaspidi külastama saavad.

Meie teatrikunst on juba tunnustust asjaomastes ringides leidnud. Seepärast, olgu meil tahet edasirühkimiseks ja selle kindlustamiseks, mis juba saavutatud on.

R. A.

majanduslist tulu taotlevad, kuna peo kultuurilise külje täiesti kõrvale jäta-vad.

Elu aga edeneb ja eluga ühes hari-dus ja inimeste vaimline tasapind. Mis kümne aasta eest kõlbas, see ei kõlba enam. Ja sellest ka häda ja kaebus: „Ei maksa enam pidusid pidada, rahvas ei tule peole. Peod ei tasu enam.“

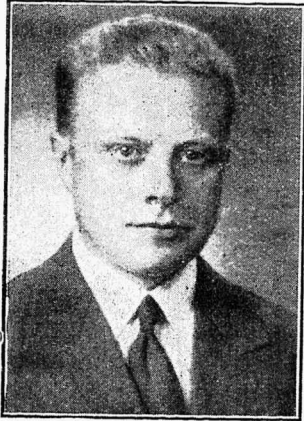
T. V. T. Ü. endine seltsimaja leekides
24. detsembril 1934. a.

Kui aastaid tagasi maa näitelavad näitekirjanduse saamises veel väga raskes seisukorras olid, sest puudus jõukohane ja arusaadav näitelkirjandus nii tegelastele kui ka peo publikule, siis on olukord viimaseil aastail selles suhtes tublisti paranenud, nii algupäraste teoste kui ka tõlgete ilmumise kaudu.

Kuid sisult hää näidendiga peab kaasas käima ka hää ettekandmine. Hää näidend, peale teksti, nõuab lavastamiseks kõigepealt häid näitlejaid, siis veel hääd lava, häid rekvisiite ja kostüüme, hääd valgustust ja asjasthuvitatut ja teadmistega varustatud näitejuhti. Kui need puuduvad, võib kui hää näidend tahes laval jandiks muutuda.

Jälgides aastaid tagasi Tamsalu seltside repertuaare, leiame siingi peal-kirju, nagu: „Dr. Kure kõnetund“, „Jüri Rumm“ ja teisi igikulunud jante ja rahvamänge.

Tamsalu kiituseks aga peab tunnista-ma, et püüti anda jantide kõrval ka pa-remat, mida olud anda lubasid. Nii näe-me repertuaaris: Raudsepa „Milku-märdi“, „Kikerpilli linnapääd“, Kitz-bergi: „Neetud talu“, „Libahunt“ ja

Mag. MIHKEL ÕUNMANN
T. V. T. Ü. asutajaid ja esimene
esimees.

muud, mis saada oli. Kuid hääks lavastuseks puudusid kõik eelpool mainitud nõuded, puudus isegi see kõige tähtsam — seltsimaja ühes lavaga. Suurema ja tõsisema näidendi lavastamine 50 nm. põrandapinnaga kooliklassis oli väga suurte raskustega seotud ja sagedasti peaaegu täiesti võimatu.

T.V.T.Ü. oma tegevuse algusest peale on püüdnud näitekunsti tõstmiseks kõik teha, mis võimalik. Õieti öeldes, pidude kõrval on ta otsekohene tegevus tihti rängalt kannatanud.

Kõige tähtsam oli muidugi seltsimaja ehitamine 1933. aastal ruumika lavaga. Kuigi oli lava mitmes tükis veel puudulik, oli siiski võimalus juba suuremaid teoseid lavastada.

Erilise tõuke näitekunsti arenemisse tõi siia elama asumisel praegune lugupeetud energiline ühingu esimees ja näitejuht A. Aherma 1934. a. alates. Viimane on kogu oma vaba aja pühendanud näitekunsti edasiviimiseks Tamsalus. Kui seltsimaja 1934. a. jõululauapäeval põles, otsustati juba järgmisel päeval eeltöid hakata tegema uue ehitamiseks, kusjuures pearõhk pandi moodsa lava väljaehitamiseks. A. Aherma energilisel kaastööl läks korda Eesti Haridusliidult ja Haridusministeeriumilt 900 kr. toetust saada lava ehituseks, selts pani omalt poolt natuke rohkem juurde ja nii sai Tamsalu omale moodsaima muster maalava ühes elektrivalgustusega.

Näitlejaskonna töövoime tõstmiseks korraldati 1935. a. sügisel Haridusliidu konsulendi V. Sooserva juhatusel 3-nädalised näitekursused ja käesoleva aasta algul sama konsulent lavastas kohalise näitetrupiga A. Kalda „Mare ja ta poeg“.

Raskendatud on ainult rekvisiitide ja kostüümide muretsemine, sest puudub Eestis keskkoh, kust tarvilikke rekvisiite igakord saada oleks. Tuleb neid otsida kord siit, kord säält.

Uue lava valmimisega võeti repertuaari teosed, nagu J. Liivi „Ordumeister“, A. Kalda „Mare ja ta poeg“, Vuolijoe „Koidula“ j. n. e. Mainitud teoste lavastamine nõudis muidugi suurt jõupingutust näitejuhi kui ka näitlejate poolt ja suurt kulu dekoratsioonide ja rekvisiitide muretsemiseks. Võis isegi kuulda liikmete keskel nurinat, kas nende näidendite lavastamine ei käi seltsile aineliselt üle jõu. Kuid kahju dega ei ole siiski siinamaale tegutsetud. Rahva osavõtt on aga endiste aegadega võrreldes isegi kasvanud. Näib, et Tamsalu rahvas oskab vahet teha jandi ja tõsise lavateose vahel, mida igati iseseisvalt järeldada allolevast tabelist.

Kuni 1935. a. oli keskmine osavõtt harilikkudest pidudest 70—115-ni. Allpool toon andmed osavõtjate arvust 1935. a. alates kuni 1. juunini 1936. a.

Näidenditest lavastati:

1. P. Pinna: Laura praegu nõrk (2 korda).	Vaatajaid 255
2. H. Visnapuu: Meie küla poisid (2 korda).	Vaatajaid 242
3. A. Adson: Iluduskuninganna.	Vaatajaid 256
4. A. Kitzberg: Enne kukke ja koitu (vabaõhuetendus).	Vaatajaid 282
5. Vuolijoki: Koidula (2 korda).	Vaatajaid 335
6. E. Ellor: Agu tuleb (koolimajas).	Vaatajaid 85
7. J. Liiv: Ordumeister (2 korda).	Vaatajaid 667
8. Mälk: Neitsid lampidega.	Vaatajaid 182
9. Kallas: Mare ja ta poeg.	Vaatajaid 312
10. Vaigur: Kraavihallid (Porkuni näites, poolt).	Vaatajaid 151
11. Mälk: Vaesemehe ututall.	Vaatajaid 245

Vähjal.

Suvi kõlises vikatilöökides looheinal ja tuikas järjest harvenevas käokukumisest karjakuusikus, pilutas silmi põuapilvis ja venis aeglaselt jões läbi ummistavate veerooside ning uimastavalt lõhnavate jõepudelite.

Vara ta tõusis, see päike, ajas Jüri-adu kikka esimeste kiirtega juba küüni nurka aiateiba majarahvast äratama,— ja hilja ta vajas Vasara kuusiku taha, jättes hilised metspardid solistama roostikku. Öö oli kui vanaema unevii-rastus, kes ei raatsinud ära magada jumala kalleid päevanatuksi.

Ega see öö olnud ööks palju teistelegi. Ohtul küll kerkis jõeale valge udu-pilv ja Ridaküla koeradki haugatasid vastuseks oma ülejõe naabritele mõne harva korra, kui juba kajavasse suvehämarusse läkas kusagilt taluõuelt lõõtsmooniku romantilisi võluviise, või töölt tulnud kraavimehed oma unistusi ja nukrutsemisi valasid „Metsa mühi-nasse“. Kissa vanasulane Juhan viis vahest oma eluseltsilise „Siioni kandle“ sirelipõõsa alla pingile, kus nad kahekesi mälestasid kuldset noorust, millele teise Kissa ühesilmaga pikapatsiline Leena aida või karjakaevu juures talitades laulis: „Küll oli ilus mu õieke“...

Suvi surises veres, tuikas pääs ja pakitses jalus. Niisugune suvi viib une.

Kui viimaks küla vajubki lühikesse ööpukusse ning kõik raugenud laulud ja unistused kanduvad üle rukkiräägu saagimisse läbi kastese heina, leiab aovalgus jõe poolt tulemas mehi, seljas märg, imelikult kõbisev kott. Roostiku sõralised, kelle püügiromantikast tunneb iga jõeäärne elanik. Kõik kaldad ja hauakohad tuntakse, kõik roostikud on läbi katsutud, et teada, kust jõemudast neid veemehi kahva tõuseb kõige enam. Isegi linnast, 10 klm. kauguselt tuleb siia omapärase spordi harrastajaid „saksu“. Vahest isegi autoga.

Ruudil valmistati „seltskondlikule“ vähjapüügile. Karja-Kutt oli juba kaks päeva ametis krookslatikate püüdmisega. Aida alt oli välja toodud vana naelakast, senna ta nad toppis lahtisest lauanurgast, kui mõne oli leidnud lina-leost või sauna tagant nõgesepuhmast. Ega ta ise küll püüdma pääsenud, aga vähju lubati anda, tükk tüki vastu.

Jaan oli rattaga linnas käies toonud tüki vasikaliha ja Ants lasknud püüsi kuusikust kaks varest. Nii et sööta jatkus ja kahvu pidi kokku olema üle kuuekümmene. Küna oli päeval üles otsitud ja küüni „alla“ waia külge lukku pandud, et hääd naabrimehed ei teeks ootamata üllatusi selle äraviimisega.

ADOLF AHERMA
T. V. T. Ü. praegune esimees.

Päikese metsaladvus seistes mindi siis teele, luha-küüni suunas.

Neid oli kogunud neljast perest. Ees sammusid Ell ja Ao, tütarlapsed selles kahekümne-eelses vanaduses, kus iga seik on teretulnud ja huvitav. Ao oli siin vaid suveks sugulasil võõraks ja püüdis sellepärast kaasa teha kõik sündmused, mis ei olnud päris igapäised.

Ülevarese perenaine, kooliproua, hoidis sangapüüdi käes malmipada, et oleks kohe käepärast suupäraseks teha püütud vähki, ja teistepere Mai, kavatses soolakoti ja tillipuntraga selles hoolitsevalt aidata kaasa.

Meestel olid seljas kahvavõrgud. Varred viimaste jaoks oli Ants lõiganud juba eile ja peitnud jõe äärde pajupuh-masse. Koolmeister, kelle korpus ei armastanud palju enam kiiret käimist ja Vare Jaan, endine riigikogu liige, keda

rahvas omavahel nimetas tuusaks, tulid viimsena.

Küüni ääres oli osalt juba heina niidetud. Säält pilluti kaared kokku ja asuti laagrisse. Koolmeister pidi muretsema pajakivid, teised mehed asusid kahwule panema varsi ja seadma sööte. Päevaveeruks olid eeltööd tehtud. Jürit-Antsu, kui kõige vilunumad omas ametis, tegid künaga esimese sõidu püü- niste asetamiseks.

Pikk jõeluht kordas mitmesuguseid röömsaid häáli. Siin läks heinalisi, vi- katite ja sööginõude kandamid kaasas, lobisedes või naerdes kodu poole, teisel istuti vankripärasse ja lasti ruunal sap- sudes joosta rohtunud roobasteel; eemal hüüatas poiss kuhjatipus võidu- röömust esimese kuhja püstitamise üle pikal luhal, ja üle oru lendlesid harvalt päärksudes maas heidutatud pardi- emad, kelle jahiaeg veel kaugel. Öhtu oli soe. Päike kadus punase tulikerana mustal kuusikuladval, kuid taevast hõõ- gus edasi hahk pilvevina kui põuavõrk.

Juba lõkendas tuli kohaleveeretatud kivikahmakate vahel ning neile aseta- tud pada auras üles järjest soojenevat vett. Seltskond oli aset võtnud ringis ümber tule, kes istus, kes tõhusalt lam- maks pikali. Märts jutustas Isa-Kusta, selle Ridaküla elukutselise vähjapüüdja seiklusi linnas. Neid oli tema pikal „ametajal“ kogunud palju. Küll ainult neli kuud ta oma ametit sai pidada, — need, mis ei „põrise“, s. t. mille nime- tuses ei leidu „r“ tähte. Kui Kustalt küsiti, et mida ta teeb ülejäänud ka- hekssakuud, vastas ta torisedes hallist habemetüükast, et ajab neli jalga sei- nale ja sülitab lakke

Kuid suvel ei nähtud jõge palju ilma Isa-Kustata või Kustast jõeta. Juba aegsasti ta solistas künaga roostikus, ammu enne teisi püüdjaid, et kohti kinni panna. Öö läbi vähjal, hommikul rattaga neid müüma, eelõhtul varakult jälle luhal. Nii igapäev. Raha teenis Kusta ühest öösaagist enam kui teine mees kahest linaleisikast, — kuid ni- suguse väeva juures on ka iga ronija, kes jõest kerkib, hinnas.

„Aga seadused, näe, sest ei küsi. Kord, kui Kusta parajasti müünud ära oma suured vähjad, olnud kotikeses kaeotsas veel pisikesed „alaealsed“. Äkki kustki uksest konstaabel juures,

et mis kotis? Näe, siis kantud Kusta nimi musta registrisse ja latud vähjad „seadusesilma“ juuresolekul viia kõhe järve.

Teine kord leitud tema kotist ema- vähke, mille püügiaeg veel algamata. Mindud koos politseisse. Teinud siis Kustas ka süütu kannataja näo ja põ- rutanud: „Mina neid mardikaid tunnen, mis nad on, isad või emad!“ „Vana vä- hipüüdja, ei tunne!“ sajanud komis- sar, aga tulema saatnud seekord trah- vita.

Seni seadsid Ants ja Jüri kahvu. Jõe- põhi oli mehme, täis kõrkjaid, veeroose, kalmukajuuri ja ubalehti. Pidi osavalt pika ridvaga lükkama, et lamedat küna juhtida neist läbi. Lõppeks olid püüni- sed sees. Tagasi ei mindud enne, kui esimene saak krõbises kotis.

Öö ei olnud pime, kuid jõele laskus udu, mis ulatus küüninigi. Selles kadu- sid eemalseisev küla ja puud põllu ääres, kadus jõgigi ootavate kuhjavar- raste või lõhnavate heinakaartega. Tuli lõkendas röömsalt ja soojas valguseku- mas tõmbusid varjud kitsamasse ringi. Puulusikas käis käest kätte, et aura- vast katlast püüda tulipunaseid vähki. Paawli Karja-Muri aga, keda väga häi- ris niisugune öösine rahurikkumine, pahvatas aegajalt kongilävelt:

Mustlased! Mustlased! Mustlased on jõel — uuuu!...

Ja olidki nagu mustlased. Märts pil- dus soola tulle ja ennustas, kes kõige enne tütarlastest mehele saab, kool- meister vaatas kätt ja kuulutas avalik- kult kõikide juuresolijate südamesala- dusi.

Kordamööda käidi kahvu vaatamas. Kui tuus ja koolipapa omalt ringilt tu- lid, teatasid nad kartusest lödisedes, et et näkk tahtnud mehi ära meelitada. Haaranud koolmeistril jalast kinni ja tirima. Rabanud vähjakottigi, aga sel- lest saadud osa päästa. Tõepoolest olidki kõnelejail püksid märjad ning pööratud üles. Sellele tähendas Mai, et näkk ikka neid mehi püüabki, kes jõel- käimises pole küllalt puhta südamega ja paadis püsti ei seisa.

Oli üle kesköö, kui viimasele püügile läksid Ell ja Ao. Nende ülesandeks jäi ka kahvade äratoomine. Ell lükkas küna ridvaga, Ao korjas püüniseid ja vähki. Vähjad ei võtnud enam hästi,

palju kahvu tuli tühjalt veest välja. Ell arvas, et kahvu peaks tõmbama kiiremini, muidu võivat vähjad enne võrgult minema lipsata, kui veest välja saab. Asuti siis kiiremale tõmbamisele. Selle juures, mõlema kaldumisel ühele äärele, tegi küna üks serv korraga pöörde jõe põhja poole, mille tagajärjel vesi kohe nõusolles eelnevas täitis madala sõiduriista. Tütarlapsed ehmusid, kuid tundes, et vesi haruldaselt soe, pahnatasid naerma. Künal ei olnud kiiret. Tema seda jõge tundis. Täitunult jäi viimaks mõtlema, siis tasa ja targu hakkas vajuma. Ell kahmas riideid üles hoidma, lkuni põlved olid vees. Ao, nähes, et riideist pole enam lugu, hoidis kõrgel vähjakotti.

„Appi, appi, näkk hukutab ära!“ kajas siis jõelt. Vastuhüüdu ei tulnud.

„Appi, me upume!“ hüüatas veel Ell, kuid samuti tagajärjetult.

Mis nüüd? Küna seisis juba vagusi jõe põhjas. Vesi ulatus tütarlastel õluni, kuid oli õhust tunduvalt soojem, päris leige, nagu lüpstud piim. Kuid kaua sa vahid niiviisi vees?! Jõgi täis igasugu põimuvaid kasve ja kaldad kaugelt õõtsuvad ning pehmed, ujudes ei pääse mudast välja. Muudkui seisa püstjalu jõe põhjas ja karju appi.

„See nüüd see õige püük on,“ arvas Ell, „kalamehed enamasti ongi vees!“ Aga see „õige püük“ välja ei aidanud. Jälle uuesti hakati hüüdma, küll paludes, küll ähvardades.

„Mis neil plikadel on, et tagasi ei tule?“ märgati viimati tule juures. „Sa, Ants, mine vaata!“ Ja siis püüt: jõelt kinni hüüe: „Tulge nüüd ometi appi, külm hakkab!“

Võttis aega, enne kui Ants, seistes

Tänuavaldus.

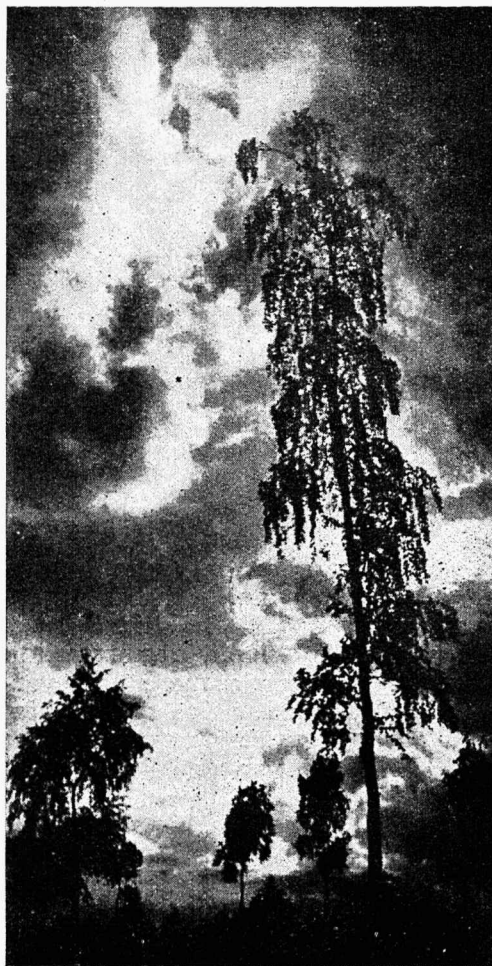
„Ühismõtete“ toimetuse avaldab siinkohas kõigile suurimat tänu, kes aitasid kaasa käesoleva numbriga sisustamisele ja majanduslikule tasakaalustamisele.

Toimetuse.

„Ühismõtted“ Nr. 5

kavatsetakse anda välja sügisel ühistegevuse nädala puhul, ühistegevuse erinumbrina.

Toimetuse.

Loodus kutsub matkale!

püsti jõe põhjas ja ritva hoides õlal, tütarlapsed aitas kaldale. Seni oli vesi kahvad viinud roostilku. Tuli otsida neidki.

Hommikpäike leidis teelt seltskonna põgenevaid inimesi. Näis olevat eriti rutt. Kellele sa näitad end niiviisi kalana märjalt, riided kleepunud ümber keha nagu nahk. Päälegi võttis hommik hambad lõgisema.

„Peaks nüüd saama enne koju, kui heinalised tulevad vastu!“ õhkas Ao.

Aga juba tulid. Ja otse vastu. Ei ole peitagi kuhugi.

„Ka näe,“ hüüab Kisso Juhan tullijaid silmitsedes ning mõnusalt maerdes, — „kas olete jõe vaime elusalt näinud? Vaat, siin nad nüüd ringi lippavad, sabad jäänud kõrkjatesse kinni!“

R. A.

Tamsalu Vabat. Tuletõrje Ühingu 10 aastat

Leopold Puusep.

1926. aasta kestel astuti samme juba varem algatatud mõtte teostuseks — asutada tuletõrje ühing: peeti koosolekuid, registreeriti põhikiri jne.

Asja algatajaks olid: August Elias, Jakob Kruus, Voldemar Leemet, Jaan Mürk, Aleks. Olup, Aleks. Püss, Karl Säägi ning töötasid kaasa Aug. Grünverk, Nikolai Tõnussõn ja Mihkel Õunmann.

Esimene pääkoosolek peeti 19. detsembril 1926. a. 41 liikme osavõtul kohaliku haridusseltsi üüriruumes (Udeküla end. härrastemajas, mis nüüd algkoolimajaks).

Koosoleku avas ajutise juhatuse esimees M. Õunamann, juhatas Leopold Puusep ja protokollis J. Mürk.

Koosolekul tutvuneti registreeritud põhikirjaga, milline esimene kord vormilistel põhjustel registreerimatult tagasi saadeti, kuna registreeriti alles 2. novembril 1926. Määrati sisseaste (100 marka — hiljem 25 snt.) ja liikmemaks tegevliikmele 100 mrk. ja toetajaliikmele 1000 mrk.

Otsustati astuda Tuletõrje Liidu liikmeks, asutada osakondi naabriküla-desse, ehitusplatsi saamiseks samme

astuda, tuletõrje vahendeid muretseda, mida algatasid A. Püss veeama ja N. Tõnussõn vankri kinkimisega ühingu-le. Kaaluti vormiriiete soetamist, piduliku avapeo korraldamist j. m. ning avaldati soovi telefonivõrgu laiendamiseks, mis õnnestuste puhul kiireim ühendusvahend.

Ühingu on juhtinud

pääkoosolekud, viieliikmeline valitud juhatus + omavalitsuse esindaja, päälük abiga ning 1932. aastast adjutantiga, eritoimkonnad ning kaasatöötanud ja järelevalvet teostanud kolmeliikmeline revisjonikomisjon.

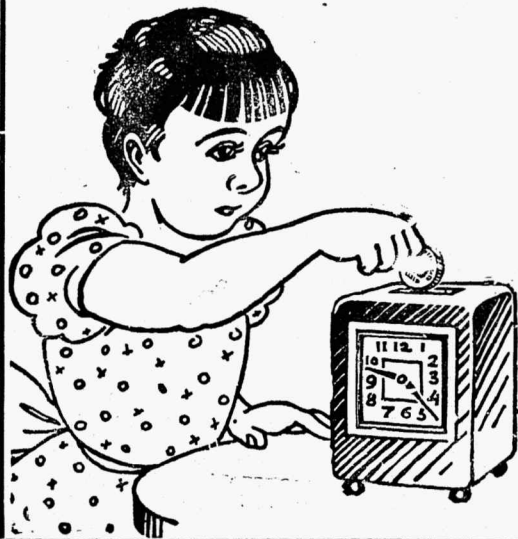
Ühingu tulud on olnud: toetustest (riigilt, omavalitsusilt, seltskondlikelt organisatsioonelt, asutusilt ja isikult), kohalikkude tegelaste korraldatud pidudest, loteriidest, liikmemaksudest jne.

Ühing on muretsenud tuletõrjevahendeid 2 käsipritsi, veemuretsemise abinõud j. m. (Suureks toeks õnnestuste puhul on raudteelähidate asutuste käsipritsid.)

Ühingul on oma pritsikuur.

Kohapääl puudus suurem ruum, kus koosolekuid pidada ja pidusid korral-

Kell, mis näitab aega ja kogub kapitali.

**Tutvuge meie
hoiukellaga,**

mis näitab õiget aega, äratab Teid hommikul ning sunnib Teid laskma igapäev oma mehanismi raha, mille eest saate üsna märkamatu jõupingutusega tähelepanuväärt summas

elukindlustuse

kodumaa suurimas ühistegel. kindlustusettevõttes

Kindlustusselts „EESTI“

VALITSUS: Tartus, Suurturg 8.

Peaesindus Paides:

Järvamaa Ühispanngas, Pikk tn. 2.

Esindajad üle maa.

INSTRUKTORID PAIDES ja TAMSALUS

dada ning puudus organisatsioon, kes seda lahendust oma päale võtnud oleks, siis kaaluti ühingu seda mõtet aastate kestel ja lõpuks kalduti ühingu otsesest üleandest „tuletõrje“ kõrvale ja asuti majaehituse eeltöile 1932. aastal.

Osteti valla kasutuses olev end. Tam-salu mõisa härrastemaja (mida vahe-pääl kasutati koolimajas) riigilt ära, ühes pargi ja viljapuuaiaga.

Seltsimaja ehitus vanale alusele (osalt uuele) tegi raskusi ruumide jaotusele ja nende sõltuvusele, kuid osavate ar-vestustega on ka sellest enam-vähem üle saadud.

9. juulil 1933. aastal pidulikult (vai-muliku talitusega) pandud nurgakivile (sisse müüritud vastav akt) valmis seltsimaja (ainult vanal alusel), mida pidulikult avati 19. novembril 1933. a.

Pisut rohkem kui aasta, s. o. 24. dets. 1934. a. jõululaupäeva õhtul tabas ühingut ja kogu ümbruskonda masen-dav juhtum: vaimuliku talituse ajaks ruumide soojenduseks koetud ahju vi-gasest lõõrist pääsis tuli lae vahele ja hävitas saali ühes lavaga täielikult ning riikkus päästetud kõrvalruumid.

13. jaanuaril 1935. a. ühingu erakor-raline päakoosolek otsustas üksmeelelset maja jällegi üles ehitada.

Maja valmis, mis pidulikult avati 22. septembril 1935. a. Ehitati endise kava järgi, mis oli ins. Kaal'i poolt valmistatud, ins. Vösobergi järelevalvel, ehitajaks Blitse.

Uuel ülesehitusel kõrvaldati palju puudusi ja tehti igati ajakohane — ka edaspidiseks — kornalik maja põlenu asemele ühes juurdeehitusega uuele alusele.

Eriti suuremat rõhku on pandud la-vaehitusele, mille päale ühingu esimees A. Aherma oma teadmisi ja energiat ohtralt pühendas, sääljuures kasutades parimaid eriteadlasi ning hankis sel-leks toetusi (!).

Majaehitust toetasid kohalikud töös-tus- ja ärilised ettevõtted ning isikud ja ühingu liikmed materjali juurdeveol j. n. e.

Ehitati oma elektri jaam ja viidi läbi täieline elektrifitseerimine.

Maja väärtus ühes sisustusega kr. 22.000.—, mis vastab ca omakapitalile.

Maja juurde kuuluv park on suvisel ajal kohapääl kaunimaks kogumispai-

gaks ja vabaõhu-etendusiks, kus selleks ehitatud lava (1932. a.).

Ühingul on oma orkester.

Ühingu liikmeks on olnud asutami-sest päale järjekindlalt — täniseni:

A. Tegevliikmed: Mihkel Klaar, Os-kaar Kõu, Martin Laks, Voldemar Lee-met, Karl Lill, Jaan Mürk, Jaan Palu, Leopold Puusep, Hans Raba, Rudolf Reitel, Mart Solo, Karl Steinberg, Ni-

LEOPOLD PUUSEP

T. V. T. Ü. revisjoni komisjoni esimees alates ühingu asutamisest tänaseni.

kolai Tõnusson ja B. toetajad liikmed: Aug. Grünverk, ja M. õunmann.

Juhatuses on olnud:

M. õunmann esimeheks 2 aastat (1926—1927), V. Leemet esimeheks 3 aastat (1928—1930) ja juhatuses liik-meks 2 aastat, K. Säägi† esimeheks 2 aastat (1931—32) ja juhatuses liikmeks 5 aastat, E. Jurs esimeheks 1,5 aastat (1933—34) ja juhatuses liikmeks 2 aastat, A. Aherma esimeheks 2 aastat (1934. a. täniseni).

Juhatuses liikmeteks olid:

N. Tõnusson 4 aastat, K. Steinberg 7 a., H. Venig 2 a., A. Vakmann 2 a., P. Kaik 5 a. — täniseni, Lätte 3 a., H. Tubro 3 a. — täniseni, M. Raha 2 a — täniseni, G. Lauk 1936. aastast.

Lühemat aega (alla aasta) juhatuses olnud: Meerits, Stamm, Arosson, Mürk, Mandel ja Eheland.

Päälikuks:

Aleks. Püss 1926/27, Tahlfeldt lühe-mat aega 1927, Herman Hõbemägi 9 aastat 1927.—1936. a., Jaan Mürk 1936. aastast.

Päaliku abideks: A. Püss, R. Leemet, A. Inno ja A. Velviste 4 a. 1932. a. — täniseni.

Revisjonikomisjonis:

Leopold Puusep 10 aastat —algusest täniseni, Vold. Leemet 5 aastat, Paul Järv 5 aastat — täniseni, Hans Raba 2 aastat, J. Uudeküll, Karu, A. Vakmann, O. Tamjärv, M. Öunmann, H. Venig ja Blokmann — 1 aasta ja E. Reinik 1936. a. alates.

Tegevliikmete arv on kõikunud saja ümber. 1936. a. algul 131, nendest 1 auliige. Toetajaid liikmeid 15.

1933. aastal asutati naisjaoskond.

Ühingu liikmeist surma läbi lahkunud: P. Scheller, M. Schönberg, A. Kammer, K. Kask, K. Säägi, Sklave ja Esberg.

Tegevus arvudes.

1926	—	1	4
1927	2.053,80	3	17
1928	1.675,28	2	8
1929	832,00	2	10
1930	1.178,13	1	15
1931	2.070,99	2	17
1932	2.753,47	2	19
1933	7.402,58	2	30

1934	3.107,00	3	23
1935	13.056,13	4	41
1936	—	2	11

Märkus: Juhatuse ja revisjoni koosolekuid on tegelikult märksa rohkem kui siin näidatud, sest eritoimkondadega ja ehituste juures nõupidamisi pole eraldi protokollitud, kuna siinsed andmed on protokolliraamatu järgi.

Ühingu piirkonnas on suurimaid tuleõnnetusi olnud:

1) 2. juulil 1933. a. Uudekülas, kus tuli haaras kaks talu täielikult ja teisi hooneid küla keskelt. Kogu küla oli hädahohus kuiva aja ja eriti suure tuule tõttu — küla suunas. Pääle tuletõrje kohalejõudmist pandi tulele levilkupiir.

2) Ühingu seltsimaja põlemine 24. XII. 1934. a., millest eelpool mainitud.

Varem olid kultuuri edendamise ülesanded kohaliku haridusseltsi „Eesti“ õlgadel, kuid 1930. aastast haridusselts „Eesti“ ettepanekul andis haridusselts üle oma aktiiva ja passiva tuletõrjeühingule tingimusega, et tuletõrjeühing jätkaks kultuurilisi ülesandeid, mida ta seni märgatava eduga ongi teinud. Päälegi on ühinemise tagajärjel tegevuse tervenemise tundemärke.

Asi on korras.

Et lahendada põlevamaid päevaküsimusi tuletõrje alalt, pööras meie aegkirja peatoimetaja Osk. Uudeküll paljude tuletõrjes kui ka väljaspool tuletõrjet seisvate isikute poole mitmesuguste küsimustega, kusjuures selgub, et üldiselt võib täiesti jääda rahule ühingu 10-aastase tegevusega.

Avaldame allpool mõningaid iseloomustavamaid vastuseid seoses peatoimetaja küsimustega.

Toimet us.

Mag. Mihkel Öunamn.

T. V. T. Ü. esimene esimees.

— Kas on organisatsioone Teie arvates Tamsalus liiga palju, kui ja, siis milliseid reforme oleks soovitav viia läbi?

Nagu igalpool meie kodumaal, on ka Tamsalus organisatsioone rohkesti, kuid kõik nad taotleavad erinevaid sihte. Kaks organisatsiooni, nimelt Tuletõrje Ühingu ja Kaitseliit ühes Klodukaitsega,

on hädavajalikud ja paratamatud igalpool. Mitte vähem tarvilikud on vabahariduse leitajad Ü.E.N.Ü. ja Rahvaraamatukogu Ühingu, kuid ka neil on suured erinevused, mis õigustavad nende iseseisvat tegutsemist. Organisatsioonide rohkust väikeses keskses peab küll vaatlema teatud pahena, mis killustab kohapealse väiksearvulise seltskonnategelaste kaadri tegutsemisenergiat, kuid teisest küljest — ka „ühie organisatsiooni „süsteemil“ on omad puudused: tegelased võivad võistluspuudusest muutuda „kroonuliseks“ ja loiuudeks.

— Kas leiata Tamsalu organisatsioonide koostöö olevat rahuldava?

Peab ütleva — Tamsalu organisatsioonidevaheline läbisaamine on hea ja koostöö eeskujulik. Näitena mainin siin Tuletõrje Ühingu maja ehitamise perioodi, mil teised organisatsioonid igati soodustasid ühingu aktiivset tegevust,

aru saades, et ehitaja vajab esmajoones ümbruskonna toetust. Mitmed agaramad tegelased töötavad ühel ajal mitme organisatsiooni juhatuses, koordineerides org-ide tegevust ja vältides asjatu teravusi. Organisatsioonide juhid on omavahelises sobivuses olnud eesjuks kogu seltskonnale.

Jaan Mürk, T. V. T. Ü. päalik.

— Teie lähemaid kavatsusi tuletõrje väljaõppe alal?

Kavatsus on käesoleval hooajal pida nii jaoskondade kui ka üldharjutusi 2—3 korda. Ja tänavu sügisel, kui harjutused on õnnestunud (liikmeskonna kokkutuleku mõttes), on kavatsus korraldada tulekustutusmanöövrit.

— Kui ruttu jõuab kohale tuletõrje abi, kui tulekahi on eemal keskkohast 2—5 klm.?

Praeguste liikumise abinõudega jõuame kohale voooriga 35—55 minutiga, aga juhid, 1 hütropult ja 1 minimaks 4—7 minutiga.

— Kui palju on tulekahju korral ühingul kasutada oma pritse, kui palju erapritse ja kellele need kuuluvad?

Kaks oma, üks Mauritz ja Ko. lubjavabriku, üks D. J. Limbergi lubjavabriku, 1 raudteejaama ja 1 raudtee depoo prits, kokku 6 pritsi.

Lydia Bork, T. V. T. Ü. naisjks. juht.

— Milliseid ülesandeid täidavad naised Tuletõrje ühingus?

Põhikirjas ja kodukorras nähtud ülesandeid. Analogilised naiskodukaitse ülesandeile kaitseliidus.

— Teie edaspidiseid kavatsusi?

a) Hea olla, et ühingu majandusline olu areneks igati tõusuteed.

b) Majanduslise olukorra paranemisel korraldada mõningaid kursusi, näit. samariitlaste kursusi, et abivalmis olla igal õnnetul juhul.

— Mis teevad naised tulekahju korral?

Tulekahju korral igati abivalmis olla ja täita päalikul saadud korraldusi.

Adolf Aherma, T. V. T. Ü. esimees.

— Milline on ühingu majanduslik olukord peale endise seltsimaja põlemist ja uue püstitamist?

Ühingu majanduslik olukord, kõrvutamisel ajaga enne ja peale põlemist, vaatamata kahjule, mis tule läbi tekkis, on märgatavalt paranenud.

Suuremad läbikäigud annavad suuremaid jääke. Vabalt võib öelda, et maja ühes säädega on võlavaba varandus ja ulatudes ca kr. 22.000. Aastavahetusel oli passiva poolel võlana kr. 7.100 (kr. 28.186,23 juures). See võlasumma on vähenenud ja väheneb lähemal ajal ta-

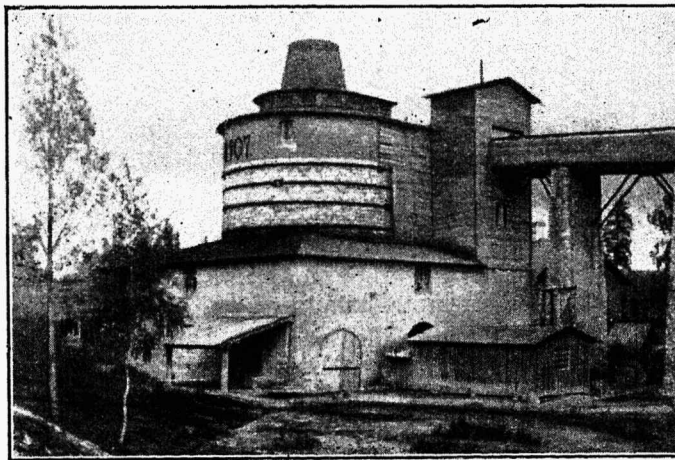
JAAN MÜRK

T. V. T. Ü. praegune päalik.

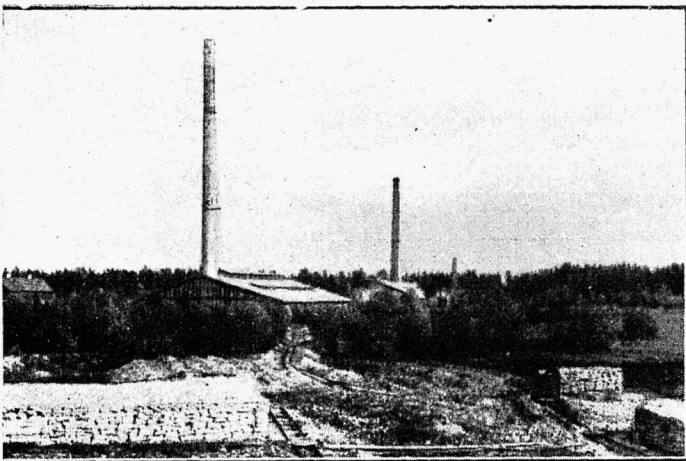
sumise ja ümberlaenustamise teel kr. 2.300-ni. Peale eeltähendatud aktsiooni läbiviimist võim kindlasti öelda, et pöörises ja palveis ei saa enam tarvitama kauatarvitatud vormelit „arvestades ühingu raske majandusliku seisukorraga“ — ta ei ole enam raske.

— Teie tulevilkavatsusi ühingus?

Hoida ja kindlustada seda taset, mis on juba kunstilisest küljest tunnustust leidnud. Majanduslise seisukorra paranemisega saab ühingu juures arendatud

Lubjatehas „D. J. Limberg“ Tamsalus.

Lubjavabrik „Mauritz ja Co“ Tamsalus.

(teatri) alal rõhk pandud ta kunstilisele väärtusele.

Tegevuse raskuspunkt suunata ühingu otsese ala — tuletõrje aja- ja nõudekohasele tasemele tõstmiseks.

— Kuidas on ühingul läbisaamine teiste kohaliste orga ja mida mõtlete võtta ette koostöö süvendamiseks?

Kontakt on olemas. Tihedama koostöö vahendina oleks mõeldav korraldada ühiseid kultuurilisi üritusi Haridusliidu hoogtöö programmi ulatuses.

ÜENÜ 36. ringkonna toimkonna koosolekust.

Ü.E.N.Ü. 36 ringkonna toimkondlaste esimene koosolek peeti 14. juulil 1936. a. Tamsalus, nrsl. Valli Rütütel korteris, algusega kell 21.00. Esindajaid oli koos järgmiselt: Tamsalu osakonnast Valli Rütütel ja Oskar Uudeküll, Nõmküla-Koigi osakonnast K. Uustani, Albu-Risti osak. Jul. Lunts ning Naistevälja-Nõmküla osakonnast Hugo Kokk ja E. Tamjärv.

Päevakorras: 1. Avamine ja raketud. 2. Toimkonna juhatus moodustamine. 3. Ringkonnapäeva korraldamine. 4. Kenkinud küsimusi.

1. Koosoleku avas Tamsalu osak. esimees ja ÜENÜ kesjuhatuse liige nrsl. Osk. Uudeküll, selgitades ühtlasi algava koosoleku kokkukutsumise vajadust eelmise protokolli (1. maist 1935. a.) alusel, millisel algatatud uue ringkonna asutamisahtsioon leidis tunnus-

Leopold Puusep.

T.V.T.Ü. rev.-komisjoni esimees.

— Kas praegune tuletõrje liikmete arv on küllaldane?

Ei ole! Võiks olla tunduvalt suurem.

— Mis kasu on isikul olla tuletõrje ühingu liige?

Tuli ei vali varandust, vaid seda peab oskama hoida (varas jätab varna sein, tuli ei jäta seinagi). Ühing on selleks, et ligimest aidata, ei mitte ainult siis, kui tuli lahti, vaid varustab liikmeid teadmistega, kuidas vältida seda ja õnnel juhul kergemalt piire panna suuremale vaenlasele — tulele.

— Milliseid võimalusi näete Teie tuletõrje liikmete arvu tõstmiseks?

a) Tuleb selgitada kõigile ühingu oleku tähtsust. (Kui ei lähe muhamed mäe juurde, siis läheb mägi muhamedi juurde!)

b) Valituil tuleb hoiduda võimuharastatust — olla lipukirja põhimõtetel — Jumalale auks ja ligimesele ka suks.

Aleksander Inno, põllum. Uudekülas.

— Kas lööte praegu tuletõrjes aktiivselt kaasa?

Ei. Varem töötasin pääliku abina, lahkusin tuletõrjest tervislikel põhjusil. Las' pojad kasvavad, küll nad teevad siis ka isa eest tegemata jäänud töö ära.

tamist ÜENÜ Keskjhatuse poolt 1936. a. maikuul, mil kinnitati 36-sse ringkonda kuuluvaiks järgmised osakonnad: Tamsalu, Naistevälja-Nõmküla, Nõmküla-Koigi, Albu-Risti, Nao, Tapaküla ja Saksi.

Koosolekujuhatajaks valiti ühel hääl nrsl. Osk. Uudeküll ja protokollijaks E. Tamjärv.

2. Peeti soovitavaks, et igast osakonnast valitaks ringkonna toimkonda kaks esindajat, kes siis omavahel valivad viieliikmelise juhatusesse koosseisuga: esimees, abiesimees, sekretär ja kaks juh. liiget.

Koosoliidajad valisid juhatusesse noorsoolased järgmiselt: esimeheks Osk. Uudeküll'i Tamsalu osak., abiesimeheks E. Tamjärv'e Naistevälja-Nõmküla osak., sekretäriks Valli Rütütel'i Tamsalust

ning liigeteks K. Uustani N.-Koigist ja Jul. Lunts'i Albu-Ristilt.

Osakondadelt, millised polnud esindatud, otsustati nõuda nimekirjad noorsoolastest, kes nende poolt valitud ringkonna toimikonda.

3. Ringkonnavõistluste korraldamine otsustati jätta Tamsalu osakonna hoolde, kusjuures Tamsalu osakond samal päeval korraldaks ka oma teise aasta-päeva pidustused.

4. Otsustati astuda jõudumööda samme ühise koostöö süvendamiseks eeskätt oma ringkonda kuuluvate osakondade vahel, korraldades ühiseid kõneõhtuid, näitekohtuid j. n. e. üksikute osakondade juures, vahetades vastastiku peoeskavu jne. Otsustati alustada eeltöid järgnevail aastail korraldatavatele „Põhja-Järva“ noortepäevadele ning edaspidi astuda koostöösse teiste Järvamaa ringkondadega, eeltöök ülejärvamaaliste noortepäevadele.

Suuremate peopäevade puhul võidaksvälja anda kirjanduslikke mälestusalbumeid.

Toonitati soodsaid võimalusi tegutsemiseks, kuna omatakse otsekohene ühendus ÜENÜ keskjuhatusega keskjuhat. abiesimehe nrsl. Osk. Uudekülli kaudu.

Oma ringkonda kuuluvaile osakondadele otsustati südamele panna täpsustkirjavahetuses, millest tihtipäele oleneb mitmete ürituste hää kordaminek. Samuti peeti soovitavaks, et kõik osakonnad asutaks albumid, milledesse mahutataks pildid osak. juhatuses, liikmeskonnast, suurpäevadest jne. ja peaks kroonikat osakonna tegevuse ja elukäigu üle.

Pääle ringkonnavõistlusi otsustati samme astuda, et ringkonna paremad sportlased saaks võistelda teiste ringkondade parematega.

Järgmise r.-toimikonna koosoleku aeg jäeti juhatuses otsustada.

Koosolek lõppes kell 23.30.

Koosoleku juhataja: Osk. Uudeküll.

Protokollija: E. Tamjärv.

Koosolijad: Hugo Kokk, K. Uustani, Valli Rüütel, Jul. Lunts.

Väljaandja ÜENÜ Tamsalu osakond. Vastutav- ja tegevtoimetaja OSKAR UUDEKÜLL.

Kolleegium: V. RÜÜTEL, A. SIIDER ja E. TAMJÄRV

Tamsalu Vabat. Tuletõrje Ühingu

X aastapäeval õnnitlevad ja soovivad edu
tuletõrje perele edaspidiseks arenguks.

Nõmküla vallavalitsus

Lubjatehas „Kadak“ Rakkes

Tamsalu Tarvitajate Ühing

Tapa Ühispank

Lubjatehas „D. J. Limberg“ Tamsalus

Väike-Maarja Piimaühing

Savalduma Vabat. Tuletõrje Ühing

Tamsalu Vabat. Tuletõrje Ühingu

X aastapäeval õnnitlevad ja soovivad edu
tuletõrje perele edaspidiseks arenguks

Lubjavabrik „Mauritz ja Co“ Tamsalus

V.-Maarja Tarvitajate Ühing

Vennad P. ja Ed. Seidelberg, Tapal

Ernst Rennenkampff
Porkunis

August Grünverk
Tamsalus

Voldemar Leemet
Tamsalus

Nõmküla vastastikune Kinnitusselts

Vajangu vabat. Tuletõrje Ühing

Vajangu vastastikune Kinnitusselts

Ambla Vabat. Tuletõrje Ühing

„Overland“ Silm ja Co
Jahu- ja villatööstus Amblas

Porkuni Piimaühing

Nõmküla-Koigi Vabat. Tulet. Ühing

K.-s. „Eesti“ Järvamaa Peaesindus
Paides

„Ühistrükikoda Rakveres“

Kauplus „Jaan Mürk“ Tamsalus

TAMSALU TARVITAJATE ÜHISUS

TAMSALU TEL. 5

ABIKAUPLUSED: Varangul, tel. J-Jaani 24-e. Porkunis, tel. V.Maarja 16-l

MÜÜB soodsate hindadega igasuguseid põllu-
majanduse masinaid, masina osasi ja
majapidamise tarbeid.

OSTAB põllupidajailt teravilja, jahu ja heina-
seemet.

VÕTAB raha laenuks makstes kõrgemat %.

Teatan

oma klientidele,

et minu hambaarsti- ja
hambatehniline labora-
toorium on suletud suve
vaheajal — minu välis-
maa õppereisu tõttu —
kuni 15. septembrini k. a.

Hambaarst

L. LIUS

Tapal, Ambla mnt. 5.

„KOIDU“

Sordiviljade — kartuli varane
kollane, Majesteet, Kungla, Kalev
ja Od. sinine.

Viljasorteerid, ristikkeina- ja me-
sikuseemned, peksumasinad ja
vilja kiirkuivatis.

Sugupullijaam: pull põlvneb
lehmadest kelle aastane toodang
13 078 kg. piima 532 võirasva
rasva % 4,07.
13 164 kg. piima 497 võirasva
rasva % 3,78.

Soovi jaoks kasutamiseks.

L. PUUSEP, Järvajõel.
Tamsalu, telefon 2 — I

V.-MAARJA

VILLA-, KUNSTVILLA
JA RIIDEVÄRVIMISE
TÖÖSTUS

ERIALAD:

- I Villa kraasimine, ketramine, korrutamine kahe- ja kolmekordseks.
- II Villaste kaltsude ja silmkudede ümbertöötamine vatiks, eideks ja lõngaks, millele välismaa pikka villa lisatakse juurde, mida äris alati saadaval.
- III Riidevärvimine, riidevanutus, kangaste keemiline pesemine, värvimine, pügamine, pressimine ja dekateerimine ning kleidiriiete plisseerimine.

Töid on auhinnatud kuue kuldaurahaga!

Töö kiire ja korralik.

Kõige austusega

AUGUST KASK

Väike-Maarjas, kõnetr. 12.